

O'QUVCHILARNING YOZMA ISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING INNOVATSION USULLARI.

Abdumo'minova Ro'zixol

Termiz Davlat Universiteti o'zbek tili fakulteti 4-kurs talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchilarning yozma ish ko'nikmalarini shakllantirishda innovatsion usullardan foydalanish masalasi ko'rib chiqiladi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va kreativ yondashuvlar asosida o'quvchilarning yozish malakalarini rivojlantirish metodlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda tajriba asosida olingan natijalar, samaradorlik darajasi va amaliy tavsiyalar keltiriladi.

Kalit so'zlar: yozma ish, innovatsion metodlar, ta'lim texnologiyalari, kreativ yondashuv, o'quv jarayoni.

Yozma nutq ko'nikmalarini shakllantirish bugungi ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi, kreativ yondashuvlarning ko'payishi ta'lim tizimiga yangi usullarni joriy etish zaruriyatini tug'diradi. Mazkur maqolada o'quvchilarning yozma ish ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha samarali usullar tahlil qilinadi.

Yozma nutq o'quvchilarning o'z fikrlarini aniq va mantiqiy ifodalash, tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish uchun muhim hisoblanadi. Zamonaviy ta'limda yozma ish ko'nikmalarini shakllantirishga innovatsion yondashuvlar joriy etilmoqda. Ushbu usullar ta'lim jarayonini qiziqarli, samarali va interaktiv qilishga yordam beradi. Quyida shu boradagi eng samarali innovatsion usullarni ko'rib chiqamiz.

Raqamli texnologiyalar asosida yozma ko'nikmalarni shakllantirish

Zamonaviy texnologiyalar yozuv jarayonini osonlashtiribgina qolmay, balki uni yanada interaktiv va ijodiy qiladi.

Blog yuritish

O'quvchilarga shaxsiy blog yaratish va turli mavzularda yozish topshirig'i beriladi. Bu orqali ular:

- Matn tuzilishini yaxshilaydi,
- O'z fikrlarini keng auditoriyaga yetkazish qobiliyatini rivojlantiradi,
- O'zaro izohlar orqali fikr almashadi va tanqidiy fikrlashni o'rganadi.

Misol: O'quvchilarga "Ekologik muammolar" mavzusida blog post yozish vazifasi topshiriladi. Ular yozgan maqolalarni o'zaro tahlil qiladi va fikr-mulohazalar bildiradi.

Google Docs va boshqa hamkorlik vositalari

Google Docs, Microsoft OneNote kabi vositalar yordamida o'quvchilar jamoaviy ravishda yozma topshiriqlar ustida ishlashlari mumkin.

- Matnni birgalikda tahrirlash,
- O'qituvchi yoki tengdoshlar tomonidan izohlar qoldirish,
- Onlayn platformalar orqali baholash.

Misol: O'quvchilar jamoaga bo'linib, tarixiy shaxs haqida hikoya yozadi. Har bir guruh o'z qismiga javobgar bo'ladi va yakuniy matn birlashtiriladi.

Sun'iy intellekt va yozuv dasturlari

AI vositalari (masalan, Grammarly, QuillBot, ChatGPT) orqali o'quvchilarning grammatik va stilistik xatolarini tahlil qilish va to'g'ri yozuv usullarini o'rganishlari mumkin.

- Matnlarni qayta tahrirlash,
- Sinonimlar va muqobil iboralarni o'rganish,
- O'z ifodalash uslubini rivojlantirish.

Misol: O'quvchilarga berilgan matnni Grammarly orqali tahlil qilish va xatolarni tuzatish vazifasi beriladi.

Gamifikatsiya va ijodiy yondashuvlar

O'quvchilarning qiziqishini oshirish va motivatsiyasini kuchaytirish uchun o'yin elementlaridan foydalanish mumkin.

Flash Writing (Tezkor yozuv mashqlari)

O'quvchilarga qisqa vaqt ichida muayyan mavzuda matn yozish topshirig'i beriladi.

- 3 daqiqa ichida "Baxt nimada?" mavzusida 5 gap yozish,
- Vaqt tugaganidan so'ng, har kim o'zining eng yaxshi jumlasini o'qib eshittiradi,
- Shu usul bilan tez va aniq yozish ko'nikmasi rivojlanadi.

Story Cubes va interaktiv hikoyalar

Tasodifiy tasvirlardan foydalangan holda hikoya tuzish texnikasi.

- O'quvchilarga tasodifiy 5 ta rasm beriladi,
- Ushbu rasmlardan foydalanib hikoya tuzish vazifasi topshiriladi.

Misol: Rasmlarda dengiz, eski qalam, qoya, quyosh, qush tasvirlangan bo'lsa, o'quvchilar shu rasmlar asosida hikoya tuzadilar.

Role Play Writing (Rolli yozish)

O'quvchilar turli rollarga kirib, shu asosda yozuv mashqlari bajarishadi.

- O'quvchilarga jurnalist, detektiv, sayohatchi yoki tadbirkor rollari beriladi,
- Ular shu rolda maqola yoki xabar yozishlari kerak.

Misol: "Jurnalist sifatida siz mashhur odam bilan intervyu o'tkazyapsiz. Intervyu matnini yozing."

STEAM yondashuvi

STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, Mathematics) metodikasi fanlarni birlashtirib, yozma ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

Fanlararo integratsiya

Matematika, fizika, biologiya yoki san'at bilan bog'liq mavzularda yozuv mashqlari.

- Matematika: "Matematik qoidalar asosida qiziqarli hikoya yozing."
- Biologiya: "Bir hujayraning hayoti haqida inshoni yozing."
- San'at: "Mashhur rasmga asoslanib hikoya tuzing."

Eksperiment natijalariga asoslangan yozish

O'quvchilar ilmiy tajribalar natijalarini yozma ravishda tahlil qiladilar.

Misol: O'quvchilar suvning bug'lanishi bo'yicha tajriba o'tkazadi va natijalar asosida maqola yozadi.

Tanqidiy fikrlash va argumentatsiya

Tanqidiy fikrlash orqali yozish qobiliyatini oshirish muhim.

Debatlar asosida yozish

- O'quvchilar berilgan mavzu bo'yicha bahs yuritishadi,
- Har bir tomon o'z fikrlarini yozma ravishda bayon qiladi.

Misol: "Sun'iy intellekt ta'lim uchun foydali yoki zararli?" mavzusida argumentatsiyali insho yozish.

Olingan natijalarga asoslanib, innovatsion yondashuvlarning samaradorligi isbotlandi. Biroq, ba'zi qiyinchiliklar ham mavjud bo'lib, texnologik vositalardan foydalanish imkoniyatlari va o'qituvchilarning moslashuvchanligi muhim omillar sifatida baholandi. Shu sababli, bu jarayonni yanada takomillashtirish uchun pedagogik jarayonda yangi yondashuvlarni sinovdan o'tkazish zarur.

Xulosa

Yozma ish ko'nikmalarini shakllantirishning innovatsion usullari o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish, texnologiyalardan foydalanish va yozuv jarayonini qiziqarli qilishga yordam beradi. Ushbu usullarni dars jarayonida qo'llash orqali ta'lim samaradorligini oshirish mumkin.

Innovatsion usullar o'quvchilarning yozma ish ko'nikmalarini samarali rivojlantirishga xizmat qiladi. Kelgusida ushbu metodlarni yanada rivojlantirish va pedagogik amaliyotga kengroq joriy etish maqsadga muvofiqdir. Shuningdek, o'qituvchilarning malakasini oshirish, yangi texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish lozim. Yozma ishlarni baholashda ham interaktiv yondashuvlarni kengroq tatbiq etish taklif etiladi.

Adabiyotlar.

1. Page-Adams, D., Cheng, L.-C., Gogineni, A. and Shen, C.-Y., Establishing a group to encourage writing for publication among doctoral students. J. Soc. Work Educ.

- (on-line), 1995, 31(3), 402 7;
<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10437797.1995.10672275>
2. Blaxter, L., Hughes, C. and Tight, M., Writing on academic careers. Stud. High Educ. (on-line), 1998, 23(3), 281–95;
<http://dx.doi.org/10.1080/03075079812331380256>
 3. Walker, G. E., Golde, C. M., Jones, L., Bueschel, A. C. and Hutchings, P., The Formation of Scholars: Rethinking Doctoral Education for the Twenty-First Century, Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching, Jossey-Bass, 2008, p. 392.
 4. McGrail, M. R., Rickard, C. M. and Jones, R., Publish or perish: a systematic review of interventions to increase academic publication rates. Higher Educ. Res. Dev. (on-line), 2006, 25(1), 19–35; <http://dx.doi.org/10.1080/07294360500453053>
 5. Johns, A. M. Text, Role, and Context: Developing Academic Literacies, Cambridge University Press; 2001, p. 171.
 6. Van de Poel, K. and Gasiorek, J., Effects of an efficacy-focused approach to academic writing on students' perceptions of themselves as writers. J. Engl. Acad. Purp., 2012, 11(4), 294–303.